"మా మాష్టారు ముఖంమీద ఇన్నిరోజులనుండి ఒక్కనాడు కూడా ఒక్క చిరునవ్వునైనా చూడలేదు. తెల్లని బట్టలు వేసుకోడు. కారణమేమని మా ప్రధానోపాధ్యాయులను ఎన్నిసార్లు అడిగినా చెప్పలేదు. ఇంటినుండి బయలుదేరితే బడిలోఆగుతాడు. బడినుండి బయలుదేరితే ఇంట్లో వచ్చి నిలుస్తాడు" అన్నాడు విద్యార్థి.

"శ్రీ అతడే మా మాష్టారు" పిల్లవాడన్నాడు.

నా కమితాశ్చర్యం వేసింది. అతడు ఉపాధ్యాయుడా? నేను కలలో కూడా ఊహించుకోలేదు. ఏవరో మామూలు నౌకరనుకున్నాను. అంతగా అయితే ఏదో వకీలు నౌకరనుకున్నానే కాని అంతకు మించి మరేమీ అనుకోలేదు. అతన్ని చూస్తే, అతని ప్రవర్తనను చూస్తే అంతకుమించి ఎక్కువగా ఊహించడానికి కెవరి మనసూ ఒప్పదు. కాకపోతే ఒక టీచరు పన్నెండు గంటల రాత్రివరకు నాకు—ఇతరులకు సేవ చేస్తూ, స్నానాలకు నీళ్ళు తోడుతూ, మాసిపోయిన కర్చీఫులను ఉతుకుతూ కాలం గడుపుతాడా? ఎంత విచిత్రం? నేనసలు ముఖాలను చూస్తేనే వాడి వృత్తి లక్షణాలను తెలుసుకునేవాణ్ని. కానీ ఈ వంతులు ముందు నా శక్తి పనిచేయలేకపోయింది. నా కసలు అతడు మాష్టారంటే నమ్మ బుద్ధికాలేదు.

"పొరపాటు పడుతున్నావేమో?" అన్నాను అబ్బాయితో. కాని అబ్బాయి మళ్లీ "అతడే మా మాష్టారన్నాడు". ఈ మాట విన్న తరువాత కూడా అబ్బాయి మాటమీద విశ్వాసం కలుగలేదు.

"నీవు పొరబడుతున్నావ్ నేనంత మూర్ఖుణ్ని కాదు. ఒక సాధారణపు నౌకరో స్కూలు మాష్టారో గుర్తుపట్టలేనా?...ఆ...వరే అతని పేరేమన్నావ్?"

పిల్లవాడు నా గద్దింపు మాటలకు జడుసుకున్నాడు. తరువాత మెల్లగా అన్నాడు. "శేఖరం బాబు, బి. ఎ. బి. టి. మా పాఠశాలలో సహాయ ప్రధానోపాధ్యాయులు."

శేఖరం గ్రాడ్యుయేటు అని తెలిసేవరకు నిజంగా నేను ఏ స్థితిలో వున్నానో నాకే తెలియదు. ఒకవేళ అయినే స్వయంగా వచ్చి నేను గ్రాడ్యుయేటునన్ని ఒప్పుకోడానికి వీల్లేదు. అబద్ధం చెప్పుతున్నా డనిపిస్తుంది. నా కిప్పటికీ కూడా విశ్వాసమే కల్గడంలేదు.

పిల్లవాడు నా అనుమానాలను గుర్తించే చెప్పడ మారంభించినాడు. "మా మాష్టారు ముఖంమీద ఇన్ని రోజులనుండి ఒక్కనాడు కూడా చిరునవ్వును చూళ్లేదు. తెల్లని గుడ్డలసైనా వేసుకోడు. కాని అప్పుడప్పుడు ఇన్‌స్పెక్టర్ వచ్చినప్పుడు మాత్రం ఒక మోస్తరు బట్టలు వేసుకుంటాడు. ఈ ఉదాసీనతకు కారణమేమని మా ప్రధానోపాధ్యాయులు ఎన్నిసార్లు అడిగినా చెప్పలేదు. ఇంటినుండి బయలుదేరితే బడిలోనే ఆగుతాడు. బడినుండి బయలుదేరితే ఇంట్లోనే నిలుస్తాడు. కాని ఒక్కనాడుకూడా అట్లా పనిలేకుండా తిరగడానికి రాడు. అసలు చెప్పాలంటే ఆయనకు ఈ ఊళ్లో ఒక్క మిత్రుడుకూడా లేడంటే నమ్మండి! ఇక ఏ రాత్రి వేళసరే ఎవరైనా సరే తొందరగా పని వుందని ఏ పని చెప్పినా చేస్తాడు. ఆహా...నిజంగా ఆయనది వెన్నవంటి హృదయమంటే నమ్మండి."

అబ్బాయి చెప్పుకుపోతుంటే నాకు ఆశ్చర్యం అంచులు దాటిపోయింది. నేను చాలాసేపు ఆ మాష్టారు గురించే ఆలోచించినాను. ఆయన జీవితంలో ఏదో రహస్యం ఇమిడివుండాలి. కానిదే అలా వుండడానికి వీల్లేదు. ఇంత మంచి మనిషి ఏ పాపం చేసి వుంటాడనీ, పాపం చేసినా ప్రాయశ్చిత్తానికని అలా బాధపడడం, ఇతరులకు సహాయం చేయడం నిజంగా అతడు మానవుడేనా? లేక దేవలోకంనుండి వచ్చిన ఆప్త బాంధవుడా? ఇట్లాగే చాలా దూరం వెళ్లింది నా ఆలోచన. ఏట్లాగైనా మాష్టారి జీవితంలో దాగున్న వృత్తాంతాన్ని తెలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

ఇంతలోనే తలుపు తెరచి శేఖరం లోనికి వచ్చినాడు. అతడు రాగానే నేను అదోవిధంగా చూచినాను. ఆ ముఖంలోని ఉదాసీనత నన్ను అడగడానికి పురికొల్పింది. మాష్టారు నాకు చాలా దూరంగా నిలుచుంటే దగ్గరకు రమ్మన్నాను. నా ప్రక్కనుండే కూర్చోమన్నాను. కానీ ఆయన అలాచేయలేదు.

"ఏమండీ! మాష్టారూ! మీ మీద నాకు చాలా కోపం వచ్చింది. అరే! మీరంత చదువుకుని అలా వున్నారంటే నాకే కాదు ఎవరికైనా నవ్వొస్తుందిలే! అసలు నీరిలా ఎందుకుంటున్నారో నా కర్థం కావడం లేదండీ!"

"ఏమీ లేదండీ! నే నెలా వున్నాను. బాగానే వున్నానే!" మాష్టారు తడుముకొంటూ, తడుముకొంటూ ఒక్కొక్క మాటనే మాట్లాడినాడు.

"అది కాదు మాష్టారూ! మీ గురించి అంతా తెలుసుకున్నాను" అంటూ నేనాయన చేయిని పట్టు కొని నా ప్రక్కన కూర్చోబెట్టుకొన్నాను.

"చేయి విడవండి! నా ప్రక్కన కూర్చోవడానికి యోగ్యతలేదు. క్షమించండి!" వ్యథతో, ఉడికిపోయిన ముఖంతో చేయిని విడిపించుకునే ప్రయత్నం చేస్తూ అన్నాడు మాష్టారు.

ఆ సమయంలో శేఖరం ముఖాన్ని చూస్తే నేనే కాదు రాళ్ళు స్థితము కరిగిపోతాయి. ఆయన బ్రతుకలా ఎందుకు తెల్లవారుతుందో? చిన్నవాడు ఏదో బలమైన గాయమే తగిలినట్లనిపించింది.

"అసలు ఏం జరిగింది? మీ రలా ఎందుకున్నారు?" శేఖరం చెయ్యిని విడ వకుండా పట్టుకొనే అన్నాను.

శేఖరం ఎక్కువేమీ మాట్లాడలేదు. "నేను పాపం చేసినాను. దాని కిది ప్రాయశ్చిత్తం" అన్నాడు అంతే!

కాని నేను చెప్పితీరాలని పట్టుబట్టినాను. తుదకెలాగో శేఖరం ఇలా చెప్పడ మారంభించినాడు:

"నేను పుట్టింది ఆంధ్రలోనైనా పెరిగింది సురట్యాడాలో. చదువుకూడా అక్కడే జరిగింది. మా నాన్న నేను ఒక సంవత్సరం వయస్సులో వుండగా సురట్యాడాకు వచ్చినాడు. అక్కడే ఏదో సొంత వ్యాపారము పెట్టినాడు. అదాయం బాగానే వుండేది. లక్షలో ఇప్పటికీ చెప్పుకొంటారు నేను కాలంలో అంత ధనవంతులమూ కాదని, అంత దరిద్రులమూ కాదని. కానీ మా నాన్న ఆ ఊరి వ్యాపారంల్లో అప్పటికి చేరిన తరువాత మూడేండ్లకే చనిపోయినాడు.

"నన్ను ఇంతవాణ్నిగా చేసింది మా అమ్మ. మా అమ్మ దూరపు చుట్టమూ, దగ్గరి స్నేహితురాలైన వరలక్ష్మి మా ఇంటికొచ్చి నన్ను కొడుకులాగా చూసుకునేది. వరలక్ష్మి, మా అమ్మ ఇద్దరూ చాలా రోజులకొకసారి మాత్రం కలుసుకునేవారు. వారు కలుసుకొన్నారంటే దినాలు—రాత్రులు లెక్కలు చెప్పుకొని దొంతిపోయేవి. వాళ్లిద్దరినీ చూస్తే నిజంగా ఒక్క తల్లి పిల్లల్లాగానే కనిపిస్తారు. నేనంటే ఆమెకు చాలా ప్రేమ. వరలక్ష్మికి భర్త లేడు. ఆమెకొక కూతురు మాత్రం వుండి. మా కుటుంబం వాళ్ళ కుటుంబం ఒక తరహాకు చెందినవే. మాలాగే వాళ్ళేమీ ధనవంతులు కారు. బీదవారు కారు. వరలక్ష్మి, మా అమ్మ, వాళ్ళిద్దరి స్నేహాలు చిరకాలం నిలుపుకోడానికి వరలక్ష్మి కూతురు కనకంతో—నాకు పెళ్ళి చేయాలనుకొన్నారు. పెళ్ళికి ముందు పెట్టవలసిన తాంబూలం కూడా మార్చుకొన్నారు.

ఆ రోజుల్లో నేను కాలేజీ చదువు చదువుతున్నాను. తాంబూలాలు పుచ్చుకొన్నారని విన్న తరువాత నాకు

చెప్పరానంత సంతోషం కలిగింది. కమలను చిన్నప్పుడు ఎప్పుడో ఒకసారి చూచినట్టు జ్ఞాపకం. ఆమె ముఖమూ, రంగురేఖలు ఎలా వుంటాయో ఒక్కటే జ్ఞాపకంలేదు. అయినా నాకు వుత్సాహంగా—ఉల్లాసంగానే వుంది. ఏకాంతంలో కూర్చుంటేసరి కమల యొక్క నవనుకుమార సుందర రూపం కళ్ళ ముందు నిలిచేది. ఆ రూపసుందరి, వొయ్యారంగా, సిగ్గుతో నిలుచుని చిరునవ్వునచిలుకుతూ కన్ను కదల్చకుండా నన్నేచూసేది. అప్పుడప్పుడనిపిస్తుండేది, ఆమె ఒక్కమాట మాట్లాడితే చాలు కువ్వలు కుప్పలుగా రత్నాలు దొర్లుతవని. దినాలు గడిచినకొలదీ ఎక్కడలేని ప్రేమ, అవ్యాజానురాగం ఆమె మీద కలుగతొచ్చింది. అసలు కమల నా కొరకే జన్మించింది. నేను ఆమె కొరకే జన్మించినాననుకొన్నాను.

నేను ట్రైనింగు కాలేజీలో ప్రవేశించిన తరువాత ఈ అభిప్రాయంమీద ఎందుకో సందేహం కలిగింది. నేనూహించిన కమలే వరలక్ష్మి కూతురవుతుందా? అనే సందేహమొచ్చింది. నేను సౌందర్యోపాసనలోపడి కమల రూపురేఖలను హృదయ ఫలకంపైన చిత్రించుకొన్నాను. నా ఊహా సుందరియే కమల కావాలని ఎక్కడుంది? లోకంలో అందరూ నా ఊహా సుందరుల్లాగే వుంటారా? వొట్టిది. రోజూ ఎంత మందిని కురూపులను చూడ్డంలేదు. అయినా నేను పిచ్చివాణ్ణిగానీ, కాలేజీలో చదువుతున్నాను. పెళ్ళంటే ఏదో ఒక రోజుతో అంతమయ్యేదికాదని తెలిసికూడా పిల్లను చూడందే పెళ్లికి ఒప్పుకోవడమేమిటి?

ఈ ఆలోచనా పరంపరలు పొర్లిపోయిన తరువాత నాకేమీ అర్థంగాలేదు. కురూపితో సంసారం చేయడం కన్నా సన్యాసం పుచ్చుకోవడం మేలని నే నెన్నోసార్లు మిత్రులకుపదేశించినాను. కాని ఈ రోజు నే నా కమలను చేసుకొని ఎట్లా జీవిస్తాను. కాళ్ళు తెగిన ఒంటెలాగా ఎడారిలో ఎన్నాళ్ళు పయనం సాగిస్తాను. మళ్ళీ ఆట్లెందుకనుకోవాలనిపించింది. కమల చాలా సుందరంగానే వుండగూడదా? అమ్మ ఎన్నోసార్లు ఆమె రూప కల్పనను గురించి చెప్పేది కదా! నేను ఆ సందేహాన్ని మనసునుండి తీసివేయడానికి ప్రయత్నం చేసినాను. కాని ఎందుకో ఏమో మనస్సుకు తృప్తి కలుగకపోయేది.

కొన్ని రోజుల్లోనే నే నసలు పెళ్ళే చేసుకోకూడదని నిశ్చయించుకున్నాను. ఒకవేళ చేసుకున్నా కమలను మాత్రం చేసుకోకూడదనుకున్నాను! నిజానికి నే నప్పుడలా ఎందుకు ఒక నిర్ధారణ చేసుకొన్నానో ఇప్పటికీ అర్థంకావడంలేదు. ఆమెను చూడలేదు. ఎవరూ బాగాలేదని చెప్పలేదు. అయినా నేనా నిశ్చయానికి వచ్చినానంటే పిచ్చివాణ్ణిగాకపోతే మరేమిటనిపిస్తుంది!

వేసవికాలపు సెలవుల్లో ఇంటికి వచ్చినాను.

"శేఖర్! పెళ్ళెప్పుడు చేసుకుంటావురా? వరలక్ష్మి మొన్నవచ్చి కమలేమో పెద్దదైపోయిందని, తొందరగా పెళ్లి చేయాలని మరీ మరీ చెప్పింది. ఏమంటావురా?" అమ్మ ఒకనాడు అన్నం పెడుతూ అంది.

నేను ఏమీ అనలేదు. వంచిన తల ఎత్తకుండా అన్నం తింటున్నాను.

"రోజులేమీ బాగాలేవు. అందులో ఎదిగినపిల్లను ఎన్నాళ్ళు ఆమె ఇంట్లో పెట్టుకొంటుందిరా?" నా జవాబుకోసం ఎదురుచూసి నేను మాట్లాడకుండా వుంటే అమ్మే అంది.

నేను అలాగే మౌనంగా చూచున్నాను.

"నాకున్నాడా ఆ మూడు ముళ్ళు పడితే ఎంతో బరువు దిగిపోతుందిరా! ముసలిదాన్నై పోతున్నాను. ఇంకెన్ని రోజులు ఈ ఇంటి చాకిరీ చేయాలి? ఎట్లాగూ రేపటి శ్రావణ మాసంలో పెళ్ళి కావాలి. లేకుంటే ఏమీ బాగుండదు" అంది అమ్మ.

"నేనిప్పుడు పెళ్లి చేసుకోను" మెల్లగా అన్నాను.

"అదేం మాటబురా? ఇప్పుడుకాక ముసలివాడివైన తరువాత చేసుకుంటావా ఏమిటి? కొంచెం ఆ కమల గురించికూడా ఆలోచించు. ఏం నీవేమైనా చిన్నవాడివా? నీకన్నా మూడేండ్లు చిన్నగాఉన్న రాజా పెళ్లికాలేదట్రా? ఆ మధు మాత్రం నీకన్నా చిన్నవాడు కాదురా? ఇంకా..."

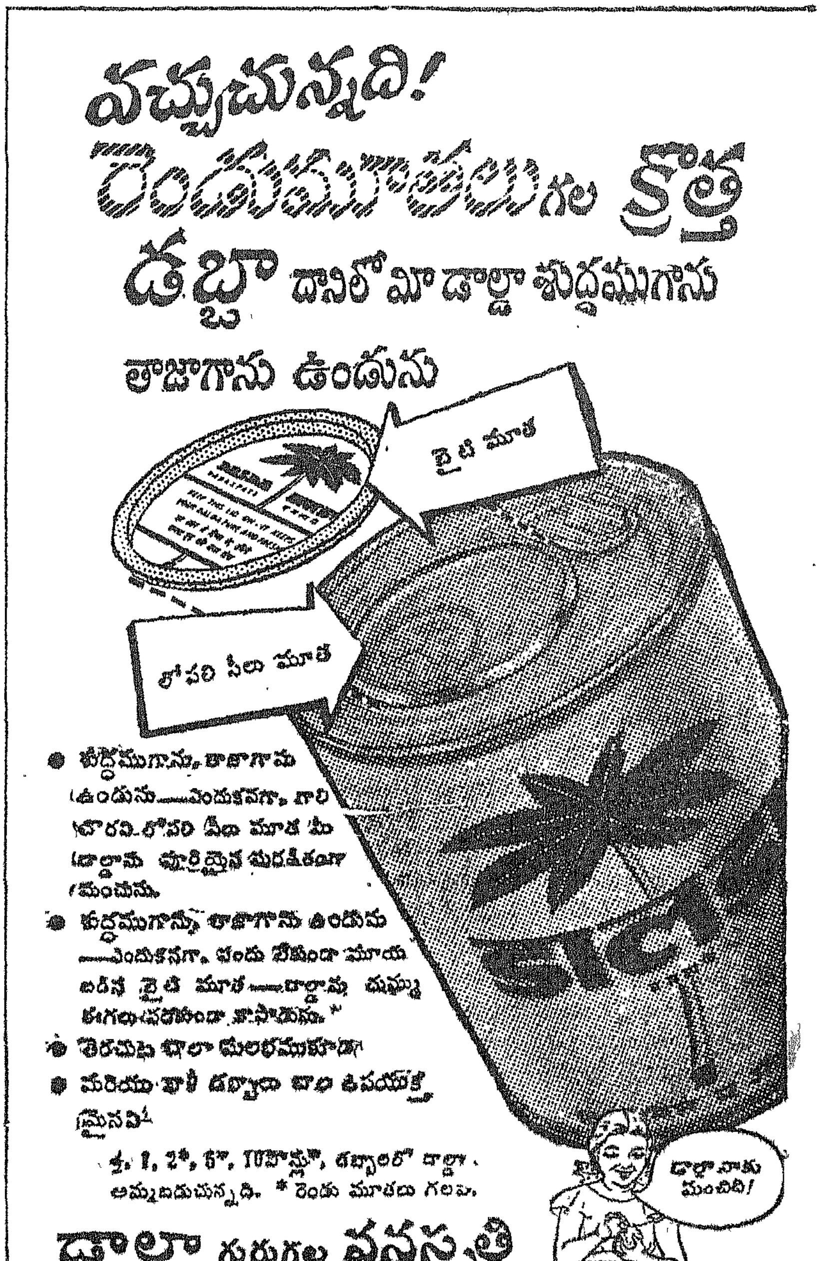

అంది.

మధ్యలోనే అడ్డొచ్చి అన్నాను. "నా కితరులతో ఏం సంబంధం? నాకిప్పుడు పెళ్ళేమీ అవసరంలేదు."

"సరే అవన్నీ బాగాలేవనుకో. కాని మీ నాయన పెళ్ళి ఎప్పుడైందో తెలుసా? ఆయనకు పదమూడు సంవత్సరాలు, నాకు ఎనిమిది సంవత్సరాలు" అమ్మ మాట్లాడుతుంటే నేను నిర్విణ్ణుణ్ణై నిలిచిపోయాను. అమ్మ ముఖంలో చిందులు త్రొక్కుతున్న దీనత్వం నన్ను లొంగదీసింది. అమ్మ కంఠం రుద్ధమైపోయింది. కళ్ళనుండి కారుతున్న నీరును అద్దుకొంటూ అంది." ఒకవేళ మీనాన్నే బ్రతికి వుంటే నీవింకా ఇలా పెళ్ళికాకుండా వుండేవాడివేనా? నే నిప్పుడింకేమీ వినను. రేపు నేను పోయినతరువాత నీకు దిక్కెవ్వరు? నీ పాపంలో నేను పడిపోలేనుదా? చదువు సంధ్యలు నేర్చుకుంటే పెళ్ళికేమి సంబంధంరా? కానీ అంత చదువుకొన్నా పిచ్చివాడిలాగే ప్రవర్తిస్తావేమిటి?"

అమ్మ మాటలు వింటుంటే ఏడ్పొచ్చింది. అమాయకతను చూస్తే నవ్వొచ్చింది. అమ్మతో అన్నాను "పిచ్చివాణ్ణైతే పిచ్చాస్పత్రికి పంపించక పెళ్ళి చేయడమెందుకు? అదో దండుగ."

నా మాట విని ఏడుస్తున్న అమ్మకూడా నవ్వింది. పెళ్ళి తప్పక చేసుకోవాలని బ్రతిమలాడింది. అధికారంతో చెప్పింది. కాని నేను వినలేదు. నాదొకటే నిశ్చయమని చెప్పినాను. అమ్మ అంతవరకు అనుకొంది ఈ వ్యతిరేకత పైదేకాని మనసులోది కాదని. చిన్నప్పటినుండి ఎంతో అల్లారుముద్దుగా పెంచి పెద్దవాణ్ణిగా చేసిన కొడుకు అల్లాగే మాట్లాడుతాడా? అమ్మ నా పెంకితనాన్ని చూసి "అయితే వాళ్ళకేం చెప్పమంటావురా?" అని అడిగింది నిరాశగా.

"ఇంకెవరికైనా ఇచ్చి పెళ్ళిచేయమను. ఈ విశాల భారతదేశంలో నేను తప్ప ఇక అబ్బాయిలే లేరా ఏమిటి?"

నా మాటలు అమ్మ హృదయంలో బాణాల్లాగ గుచ్చుకొన్నాయి. శాంతంగావున్న అమ్మ రౌద్రరూపం దాల్చింది. నీళ్ళు కారుతున్న కళ్ళనుండి నిప్పులు కురుస్తున్నాయి. అమ్మ కోపంతో వణికిపోతూ, "సిగ్గు లేదూ ఆ మాట అనడానికి? ఇదేనా నీవు కాలేజీలో చదువుతున్న బంగారు చదువు? ఈ మాటకే ఎవడో అంటే ఉరిపోసుకోవలసినదే అంటావా? ఎంత పెద్దై పోయినావురా? తన భార్య పెళ్ళి ఇతరునితో అవుతుంటే మగవాడైనవాడు చూస్తూ వూరకుంటాడా? ఛీ… ఛీ… నా కడుపున చెరపడానికి పుట్టినావురా?" అని అంటూనే అమ్మ తలబట్టుకొని ఇంట్లోనుండి బయటికి వెళ్ళిపోయింది. అమ్మ శాపం చూస్తే—మాటలు చూస్తే భయము—కోపము—దుఃఖము అన్నీ ఒక్కుమ్మడిగా పెల్లుబికినయ్, కాని కూర్చున్నవాణ్ణి కూర్చున్నట్లే వుండిపోయాను.

ఆనాటినుండి అమ్మ నాతో మాట్లాడ్డమే మానేసింది. ఆ వూళ్ళోనేవున్న ఒక దూరపు బంధువుతో, ఒక అన్న స్నేహితునితో పెళ్ళిచేసుకొమ్మని చెప్పించి చూసింది. అమ్మ ఎంత ప్రయత్నం ఎక్కువగా చేస్తుందో నాలో అంత ఎక్కువగా చేసుకోవద్దని నాటుకపోజొచ్చింది.

కొన్ని రోజుల తరువాత వరలక్ష్మి వద్ద నుండి వుత్తరం వచ్చింది. తొందరగా కబురుచేస్తే పెళ్ళి సామానంతా సిద్ధం చేసుకుంటానని ఆమె వ్రాసింది. ఆ వుత్తరాన్ని అమ్మకు చూపించాలా వద్దా అనే ఆలోచనలో పడ్డాను. ఉత్తరాన్ని చూపిస్తే మళ్ళీ చివాట్లు పెడుతూ వెంటనే చేసుకొమ్మంటుంది. ఒకవేళ బలవంతంగా చేసినా చేసేదేమిటి? రెండు రోజుల తరువాత వరలక్ష్మికి, అమ్మ వ్రాసినట్టుగా ఒక వుత్తరం ఇట్లా వ్రాసినాను: "శేఖరం ఎంత చెప్పినా వినడంలేదు. అసలు నా కిప్పుడు పెళ్ళే అవసరంలేదని మంకుపట్టు పట్టుతున్నాడు. నీ సంగతేమో నాకు తెలుసునాయె! కమల కెట్లాగూ ఇప్పుడు పెళ్ళి చేసెయ్యాలాయె. ఏదేమో ఇట్లా వుండే! నే నేం చేయను చెప్పు? నీ కెట్లా చెప్పను చెప్పు కమలకు వేరే సంబంధము చూడమని. అడకత్తెరలో పోకలాగా వున్నాను నేను."

ఈ ఉత్తరం వ్రాసిన తరువాత కొండంత బరువు దిగిపోయిందని ఎంతో సంతోషపడ్డాను. కాని నే నెంత నీచానికిపాలుపడ్డాను. అమ్మకుతెలుపకుండానే వుత్తరం రాసినాను. పాపం! వరలక్ష్మి ఆ వుత్తరాన్ని చదువుకొని ఎంత బాధపడ్డదో? అప్పటినుండే వరలక్ష్మి వుత్తరాలు రాయడం మానేసింది. అంతే ప్రేమ క్రోధంగా మారితే అట్లాగే వుంటుంది. కానీ ఈ రహస్యం చాలా రోజులు దాగిపోలేదు. ఓ రోజు బయటపడ్డది.

వైశాఖ మాసపు సాయంకాల మది. నేను షికారుకు పోయి సాయంత్రానికల్లా ఇంటికి వచ్చినాను. అమ్మ ఓ చోట మౌనంగా కూర్చుంది 'రాత్రైనా ఇంకా దీపం వెలిగించలేదు. అమ్మ నన్ను చూస్తూనే గొల్లున ఏడ్చింది. కళ్ళనుండి గంగలు పొంగులెత్తినవి. రుద్ధకంఠంతో అంది: "శేఖర్ ఎంత పని చేసినావురా? ఆ పని నీవు చేయవలసిందేనా? ఆ అమాయకపు బీదపిల్ల హృదయం విరిగి తునకలు తునకలైపోయింది. నీ వుత్తరం చేరిన్నుండి రాత్రిళ్ళు పగళ్ళు ఒక్కటే ఏడ్పటం. వాళ్ళ చిన్నాయన వేరే సంబంధాన్ని చూసి పెళ్ళి నిశ్చయం చేసినాడట. కాని కమల అందట: "నా కిదివరకే పెళ్ళయింది. హిందూ స్త్రీలకు ఒక్కసారే పెళ్ళవుతుందని". ఇక ఇప్పు డేమవుతుందో ఆ దేవుడికే తెలుసు! కమల నా కోడలు కాకపోతే నేను మాత్రం బ్రతకలేనురా. ఇక నీ ఇష్టం! నీ చేతనైతే ఏమైనా చేయి" అని నీటినుండి వేరు చేసిన చేపలాగా విల విల కొట్టుకొంటూ ఏడ్చింది అమ్మ.

ఆ రాత్రి ఎట్లా గడిపినానో నాకే తెలుసు. నా సందేహాలు మటుమాయమైనాయి. నేను పెళ్ళి చేసుకునేది నాకొరకు కాదు అమ్మకొరకు అని నిశ్చయించుకున్నా! ఆ సమయంలో అమ్మకొరకు నా ప్రాణాలను ఇవ్వడానికికూడా తయారైనాను. ఇక పెళ్ళే ఒక లెక్కనా? ఆనందం, దుఃఖం ఎక్కడ వుంది? మన మూఢాభిప్రాయంకాని ఎక్కడైనా స్వర్గం వచ్చి మన ముందు నిలుస్తుందా? ఎందుకు కొరగాని తీగె లల్లుకుపోయిన తోటనే సుందర నందనోద్యానంగా మార్చాలి అదే మానవుడు చేయాల్సిందని నిశ్చయించుకున్నాను.

తెల్లవారి వరలక్ష్మి వూరికి బయలుదేరినాను. వెళ్ళుతూనే వరలక్ష్మి కాళ్ళమీదపడి క్షమించమని వేడుకోవాలనిదృఢంగానిశ్చయించుకున్నాను! కానీ తీరా వెళ్ళే వరకు ఇల్లంతా పెళ్ళికళతో కళకళలాడుతూంది. ఒక్కసారే హృదయం ఆగిపోయింది. చేతులనుండి జారిపోయిన తరువాత ఏం చేస్తే ఏం ప్రయోజన మనిపించింది. అయినా నా సంకల్పం విడవకుండా ముందుకు నడచినాను. ఆ సమయంలో నన్నెవ్వరు చూసినా పిచ్చివా డనుకుంటారు. నిజంగా నే నా సమయంలో పిచ్చివాణ్ణే! వాకిట్లోకి పోగానే వరలక్ష్మి ఎదురుగా హమ్మా కనిపించింది. నన్ను చూడగానే అగ్గి బుక్కినట్లయింది ముఖం. వేయి నాగులు బుస కొడుతున్నట్లు నిట్టూర్పులు విసుడించింది. వరలక్ష్మి ఆ కోపంతోనే అంది: "ఇప్పు డింకెందు కొచ్చినావ్? ఏం నా కూతురును కసిదీర చంపితేకానీ నీకు సంతోషం కల్గదా ఏమిటి?"

వరలక్ష్మి అంటూనే అక్కడినుండి కదలిపోయింది. కాల భుజంగం కసిదీర కొట్టినట్లనిపించింది నాకు. ముందుకుగానీ, వెనక్కుగానీ నడుద్దామంటే కాళ్ళల్లో శక్తిలేకపోయింది. ఇంటినిండా ఆడవాళ్ళు నిండి వున్నారు. వరలక్ష్మి మాట విని ఇంట్లోనుండి ఇద్దరు ముగ్గురు ఆడవాళ్ళు బయటికి వచ్చినారు. అందులో ఒకామె నాకు బాగా తెలుసు.

"అయ్యో కొడుకా! ఎంత పని చేసినావురా? అది అందరిలాంటి పిల్లకాదురా వజ్రం—దాన్ని విరిచేసినా నీకు మేలేం కల్గుతుందిరా?" ఒకామె అంది.

లోనుండి వచ్చిన ముగ్గురు నలుగురు నన్ను నానా విధాల నిందించినారు. అప్పుడు నేను మనిషిని కాదు మానవాకృతిని దాల్చిన రాయిని. ఇంతలోకే లోపలి నుండి ఒకమ్మాయి బయటికి వచ్చి, "తొందరగా పద! నిన్ను పిలుస్తుంది" అని చేయిపట్టుకొని లోనికి తీసుకొనిపోయింది.

నిజంగా నాకు పోయిన ప్రాణం లేచివచ్చింది. ఇక ఫరవాలేదు. అమ్మ దుఃఖం దూరమవుతుంది. నా సందేహాలు సడలిపోయాయి. కమలను పెళ్ళి చేసుకొని స్వర్గ సౌఖ్యాలను అనుభవిస్తాను. ఇక ఇట్లాంటి బుద్ధితక్కువ పనులెన్నడూ చేయనని శపథం చేసుకున్నా. కమలను క్షమించమని వేడుకోవాలి. నే నలా యోచనల్లోపడి ఇంద్రసభకు వెళ్ళుతున్న దేవేంద్రునిలా నడుస్తున్నాను. కమల దగ్గరకు వెళ్ళి తీరా చూస్తే ఏముంది? అంతా అయిపోయింది. చేతుల నుండి జారిపోయిన తరువాత ఏడిస్తే ఏం లాభముంది. దీపముండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోలేకపోయాను. కమల భూమ్మీద కొట్టుకొంటూ పడివుంది.

ఆమె కాళ్ళవైపు కూర్చున్నాను. అప్పుడు తెలిసి వచ్చింది ఆమె ఎంత కోమలంగా, సౌందర్యంగా వుందో! తెల్లవారి పెళ్ళిచేసుకోడానికి ఇష్టపడక రాత్రి

(మిగతా 62 వ పేజీలో)

వృష్య పర్వానికి ఎం. రేసుకుని ఉంతా దానిమిట్టు నాట్యం చేస్తూఉండే కడావేదు సిళ్ళరెళ్ళి గం.ఇస్ తోసేవాడు. గాలివిూద ఎలియబడివాడు నాసి వాడి చిన్ననాటి సంఘటన జ్ఞప్తికొచ్చి, దొంగది ఇట్లే ఇలా చేయిస్తోంది ఏమో నన్న అనుమానం తో, భయంపుట్టి తగ్గేవారు. ఎంత తగ్గినా, ఒకసారి తల పగిలిపోయేటట్టు ఒక రాయి తగిలింది వాడికి. ఎవడు కొట్టేడో తెలియలేదు. ఒక లంబడు రక్తం కారిందంటారు. తరువాత తెలిసింది. ఆ విషయం రహస్యంగా ఉంచేరు. ఆ కొట్టింది పెద్దళ్ళ సావిత్రమ్మ ఇంకెస్పెక్టరు కూతురి, అప్పటికింకు దెబ్బతిని ఎరుగని భయంకి ఒది ఎప్పటికీ జ్ఞాపకనికి చిహ్నముయింది. రహస్యంగా వాడికి ఎవరో తెలిసి పోయింది— ఈ పని చేసింది సావిత్రమ్మే నని.

నదికి వెళ్ళి, స్త్రీలు స్నానంచేసే చోటికి పోయి, తనూ వారిలో ఒకడే నన్నట్టు, ఒక పిసరూ సిగ్గు బిడియం లేకుండా, ఒక ఎత్తయిన రాతిమీద కూర్చొండేవాడు. స్నానం చేసేటప్పుడు స్త్రీలంతా తమ బట్టలు గట్టున వదిలి, నగ్నంగా నీటిలోనికి దిగి స్నానం చేస్తారు. [illegible] వాడు వస్తే పెద్ద కేకలు వేసి వాడిని తరిమేవారు. నోరు మాట లేకుండా, ఎందరివైపూ రెప్పవాల్చక చూస్తూ పోయేవాడు. ఎంతో దూరం కాదు. ఒక్కు తెలియ కుండా రాళ్ళ చాటునుండి చూసేవాడు. ఒకసారి వాళ్ళంతా నీటిలోకి దిగాక, [illegible] రాతిమీద హాయిగా [illegible] కూర్చున్నాడు. నీటిలోనుండి అందరూ [illegible]. [illegible] నది అడుగుననుండే [illegible]. కాని వాడు కొంచెమైనా చలించకుండా, వాళ్ళు విసిరే టప్పుడు చూస్తూ కూర్చున్నాడు. దురదృష్టవశాత్తూ, ఆ పోలీసోల్ సహాయానికి ఒక్క మగదన్నా లేకపోయేడు. ఎంటికీ వాడు లేవకపోగా, ఆఖరికి [illegible] వాళ్ళంతా తమ మర్యాదను కాపాడుకుంటూ [illegible]

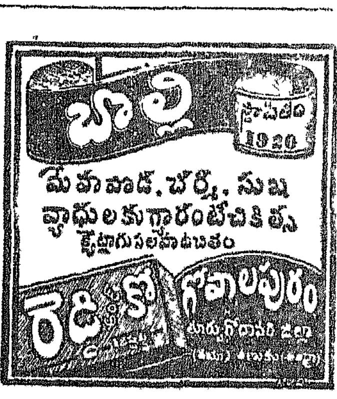

కొచ్చి, చీరలు కట్టుకొని, అప్పుడు ఒంటి ఏకంమై వాడిని చితక బాదేరు. వాడు అన్ని దెబ్బలుండీ అన్ని దెబ్బలూ తిన్నాడు. కాని చిత్రమేమిటంటే [illegible] మరో మొగాడికి ఈ సంగతి చాలాకాలంవరకు తెలియ లేదు. వాటి యొక్క దయవల్లో, భయంవల్లో, లేక ఎందువల్ల కలిగిన లేదియని [illegible] ఆ స్త్రీలకే ఎరుక.

వాడికి దేవుడన్నా, దెయ్యమన్నా [illegible] ఎలా ఉన్నాయో [illegible] లేదు ఆ [illegible]. ఒకరాత్రి దొంగది దేవత వీ [illegible] యింటి తన నివాసం [illegible], ఆ మర్రి చెట్టెక్కి, ఆ కొమ్మమీద పడుకున్నాడు. ఎంత సేపయినా కొడుకు ఇంటికి తిరిగి రాలేదని తల్లిదండ్రులు ఎందరు తల్లిదండ్రులు లానే మొదట గాభరాపడ్డారు. కాని కొడుకుమీది ప్రేమ హద్దు మీరిపోవడం చేత ఆ రాత్రి పుత్రాన్వేషణార్థం బయల్దేర లేదు. రాత్రి గడుస్తున్నకొద్దీ ఇరువురి హృదయాల నుంచీ ఏదో బరువు క్రమక్రమంగా తగ్గి పోగింది. ఉదయం ఆయేసరికి [illegible] పిలవడం చేస్తారు. ఎందువల్లనో [illegible] తెలదు. కని, [illegible] కొడుకు [illegible], వాడు రాత్రి తప్పిపోయేడు అన్న సంగతి వ్యాపం [illegible] ఎక్కడా లేకుండా పోయింది. మొట్టమొదట తండ్రి పట్ల అలాంటివారు గమనించి [illegible] ముగురిలో, ఒక్కరు ఉదయం [illegible] దరంట పోతూంటూ, గుడ్లగూబలా [illegible], చిల్లంగి [illegible] మర్రిచెట్టు కొమ్మకి చేరేడి, [illegible] [illegible] కూర్చున్నాడు. వాళ్ళు విన్నా నీరయిపోయేరు. తమ కళ్ళను తామే నమ్మలేకపోయేరు. ఇంటికి తిరిగొచ్చి వాడు ఒక్కం [illegible] లేదు. కలిసి వాడిని [illegible] లేదు. ఎందుకు [illegible] వాడు మరింత [illegible], రోజు రోజుకీ మరింత [illegible] పెంచేడు శరీరమంగా. ఊళ్ళో అందరూ ఆశ్చర్య పోయేరు. వాడు దొంగది దేవతకి [illegible] ఆ ఊరిలోని వారంతా భాయపడిపోతున్నారు. [illegible] ఎవరో ఒకరు కాట్లు రావడం చూసి తల్లిదండ్రులు కొంచెం [illegible]. మొదట ఎవరు నీకు అనుకున్నారట కూడా. గుంపు లలో చేరి ఒక సీసాను బంపి పడిపోయింది ఒకున్నాలి. కాని సాయంత్రం అయేటప్పటికి [illegible] ఆ ముందు రోజులానే యథాప్రకారంగా తయారైంది. తిరిగి అంతా మామూలుగా నడవడం ప్రారంభిం చింది

(సశేషం)

(30 వ పేజీ తరువాయి)

[illegible] ఎంత సర్దిగామూర్తి!

[illegible]

గుసగుసలాడి స్త్రీలు గొల్లుమని నవ్వేరు. కమల జీవితం అంతటిలో [illegible]? ఇంత తొందర గానా? ఇంత చిన్న [illegible] హృదయ [illegible].

[illegible]

వా నోటనుండి ఒక్క మాటయినా పెకల్లేదు. [illegible] మూర్తి [illegible].

"నడవండి సార్! ఉపన్యాసమిచ్చే టైం దాటి పోతుంది" అన్న శేఖర్ మాటలు నన్ను లోకంలోకి తెచ్చి పడేసినవి.

(మూలం ఒక హిందీ కథ)